

Oplata prenumeracyjna na Kronikę Wiadomości Krajowych i Zagranicznych, wynosi: a) w Warszawie rocznie: rs. 7. kop. 20 (złp. 48); b) kwartalnie rs. 1 kopiejek 80 (złp. 12); miesięcznie kop. 60 (złp. 4.)

KRONIKA

Na prowincji w Królestwie z początkiem rs. 12 (złp. 80); kwartalnie rs. 4 (złp. 20). W Cesarstwie ta sama oplata co na prowincji w Królestwie, z dodaniem rs. 4 rocznie lub 1 kwartalnie za koperty.

WIADOMOŚCI KRAJOWYCH I ZAGRANICZNYCH.

Jutro Ś. Elżbiety Wdowy i Kiliana B.

Wschód słońca o g. 3 m. 49.—Zach. o g. 8 m. 19.

Biuro Redakcji przy ulicy Krakowskie-Przedmieście w domu Nro 391. naprzeciw Saskiego placu.

Dziś rano stopni ciepla 13, wczoraj w poł. ciep. 20
Wysokość wody na Wiśle stóp 1 cali 7.

Z Petersburga, 2 (14) czerwca.

Przez reskrypt CESARSKI, z d. 8go czerwca, wydany na imie naczelnika guber. Włodzimierskiej, szlachcie pomienionej gubernji NAJMIŁOŚCIEWIEJ dozwolono przystąpić do ułożenia projektu ustawy w przedmiocie polepszenia i urzędzenia bytu włościan obywatelskich tej gubernji, na tych samych głównych podstawach, które wskazane już były przez JEHO CESARSKĄ MOŚĆ szlachcie innych gubernji.

ROZKAZ

DO ZAKŁADÓW WOJENNO-NAUKOWYCH.

w St. Petersburgu, 2go kwietnia 1858 r. N. 2,512.

Na zasadzie istniejących postanowień, małoletni przyjmowani są do korpusów kadetów, nie młodsi nad lat dziesięć.

Przy przyjęciu nie wymaga się od nich prawie żadnego examinu; sprawdza się tylko czy umieją czytać i pisać po rusku, odmawiać głównejsze modlitwy i zachować, i zawsze prawie dzieci okazują się słabymi w tych nawet początkach.

Chłopcy, wstępujący z tak ograniczonymi wiadomościami, nie mają, tak z powodu swęj nieletności, jak i z innych przyczyn, prawie żadnego umysłowego przygotowania i będąc wychowanymi do lat dziesięciu w rozmaitych okolicznościach, wielkiej doznają trudności w pierwiastkowym swém rozwiciu.

Nie wielu jest takich, którzyby, po spędzeniu roku w korpusie, byli w stanie zdać examinu do następującej klasy; większa część zostaje na drugi, a niektórzy nawet na trzeci rok w klasie przygotowawczej.

Pierwotne ukształcenie dzieci, naturalnie i z łatwością osiąganę w domu rodzicielskim, pod dobroczynnym wpływem macierzyńskiej troskliwości, staje się w zakładach obszernych, gdzie się wychowują nie oddzielne osobistości, lecz całe massy, zadaniem niezmiernie trudnym i wymagającym znacznego czasu, pomimo całej gorliwości i sumiennosci nauczycieli.

W korpusach kadeckich stołecznych, dokąd zgromadzają się kadeci tak z najbliższych, jako i z najodleglejszych gubernji Rossji, powiększenie wymagań co do examinów, byłoby może nieco przedwczesnem: dla rodziców, przybywających z daleka, w celu umieszczenia dzieci swoich w jednym ze stołecznych kadeckich korpusów, uciążliwem byłoby odwozić ich napo-

wrót w razie niezdania przez nich wstępnego examinu w korpusie.

W korpusach gubernjalnych, w skutek centralnego ich położenia względem miejsc pobytu rodziców większej części młodych chłopców stanu szlacheckiego, do tych zakładów wstępujących, uznano za rzecz moźebną od dziś już, podnieść wymagania examinowe i postanowić za prawidło, iżby: *dzieci szlacheckie gubernji zostających w obrębie działania korpusów gubernjalnych, przyjmować do tych zakładów nie młodszemi nad lat 12, w skutek examinu odpowiedniego ich wiekowi i w żadnym przypadku nie niżej, jak do ogólnej 1ej klasy.*

Powyższe względy miałem szczęście najpoddanniej przekładać na Najwyższe rozpoznanie a JEHO CESARSKIEJ MOŚCI podobało się Najłaskawiej je zatwierdzić, w dniu 22 marca r. b.

Obwieszczam o tém w wydziale zakładów wojskowych wychowania, dla należytego zastosowania się, zaczynając od sierpnia r. 1859.

(Podp.) Naczelnik głównego sztabu J. C. MOŚCI, w wydziale wojskowych zakładów wychowania, generał-adjutant Rostowcow.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

— Wysła w tych dniach z drukarni Karola Kowalewskiego broszurka francuzka p. n.: *Notice sur le projet d'un pont permanent sur la Vistule près de Varsovie.* Jest to szkic techniczny projektu stałego mostu na Wiśle pod Warszawą, podany przez p. Wilhelma Kolberga, inżyniera i członka rady robót publicznych przy Komisji Rz. S. W. i D. Teraz kiedy myśl połączenia Warszawy z Pragą mostem stałym najwięcej się zbliża do wykonania, czytelnikom naszym Warszawskim, wiedzącym najlepiej ile naszemu miastu takiego mostu potrzeba, ile taka budowa przyniosła by korzyści, i od ilu uwolniła niewygód, które teraz przy każdym rozebraniu mostu cierpieć musimy, nie obojętnymi może będą niektóre szczegóły o tym projekcie. Może być że budowa, gdy zostanie przedsięwzięta, wykonywana będzie podług innego planu, zawsze jednak da to choć małe wyobrażenie o wielkości zadania, o maximum kosztów budowy, kierunku linii drogi że-

laznej od bahhofu do mostu, który w naszym mieście dla okoliczności miejscowych, może być ledwie że nie jedynym.

Autor broszurki w roku zeszłym miał sposobność zbadać na miejscu rozmaite konstrukcje mostów żelaznych, a mianowicie w Szwajcarii, pod Kolonją na Renie, i pod Dirschau (Tczewem) na Wiśle, i w skutek tego powziął myśl podania projektu mostu na Wiśle pod Warszawą, który by mógł odpowiedzieć wszystkim potrzebom naszej miejscowości. W tym projekcie starał się jak mówi, pokonać trudności za pomocą sposobów, które już uzyskały sankcję doświadczenia. Za największą zasługę swego projektu, a raczej szkicu (avant-projet) uważa autor myśl przeprowadzenia drogi żelaznej wewnątrz konstrukcji mostu i umieszczenia drogi wozowej nad nią.

Dla miasta tak ludnego jak Warszawa, otrzymującego z okolic tamtej strony Wisły największą część artykułów żywności, drzewa opałowego i t. d. jest największą potrzebą aby komunikacja między dwoma brzegami, nie była narażoną na niebezpieczeństwo łatwego zerwania. Trzeba także mieć na widoku połączenie kolei żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej z koleją Petersbursko-Warszawską. Dla dogodzenia tym dwom potrzebom budując oddzielne mosty, wydatki podnieść by trzeba przynajmniej o miljon rs. które korzystniej użyte być mogą na kanały, bruki, i inne nagłejsze potrzeby miasta. Dla tego też pan Kolberg projektuje jeden most, tak zbudowany, jak mówiliśmy, że droga wozowa mieścić się ma nad drogą dla kolei żelaznej.

Miejsce na most projektuje autor od zjazdu, a więc nieco poniżej dzisiejszego mostu. O ile wiemy, wszystkie projekta zgadzają się na tę miejscowość, tém dogodniejszą, że zostawia most w środku miasta i przedmieścia Pragi, że zjazd do przyszłego mostu jest już gotowy, i że do tego miejsca najłatwiej przeprowadzić drogę żelazną. Kierunek linii tej drogi, proponuje tu autor od dworca przez ulicę Wilczą, Piękną, lub między niemi do brzegów Wisły, dalej prawie równoległe od nich w stronę Solca i Zjazdu.

SODALIS MARIANUS.

POWIEŚĆ HISTORYCZNA

ZE STARYCH XIĄG I PAPIEROW SPISANA,

przez

Zygmunta Kaczkowskiego.

(Ciąg dalszy).

(Patrz Nr. Kroniki 173.)

— Oh! ja pamiętam i dobrze! — odpowiedziała Kostusia, — ale i pan Jerzy dość nagle się wybił w młodzieńca, i jeszcze wybił się z taką chwałą, że miast przyjaźni, jużby nam o szacunku pomyśleć.

Bardzo jakoś za serce chwyciły Jurcia te słowa, jakoż rzekł zaraz:

— Jużście tu państwo wszyscy aż zanadto łaskawi na biednego sierotę! nawet mnie i komplementami raczycie w swęj łasce. A co by się najmniej godziło Jmę pannie Konstancji, która wie dobrze, jaki to niezgrabny ze mnie był parobeczek, co się też i niemało z niego naśmiała, zwłaszcza gdy grano w obręcze.

— Ale już się te czasy zmieniły, — rzekła na to mowna Kostusia, jakby trochę ze smutkiem, do czego zaraz dodała matka:

— Bodajby się nie zmieniały tak prędko! bo to podobno tyle jasnego nieba jest na tej ziemi, ile go człowiek widzi w dziecięctwie. Pierwsza rzecz, którą obaczy, kiedy dorosnie, to chmury; jak się też i panu Jerzemu zdarzyło, a nad czemeśmy tu wszyscy bardzo serdecznie płakali.

Tak go więc wszyscy tutaj tulili i słodzili jego niedolę jak mogli, że chociaż w smutku przecież mu serca przybyło. A już natenczas szli do wieczerzy, którą jedzono z postem, bo to był piątek. Zaś po wieczerzy wrócili znowu do baszty — a wtedy pielgrzym przerwany przedtem głos zabrał i opowiadał owe święte historje, których teatrum był zwiedził. I wszyscy znów go z wielką uwagą słuchali, ale Jurcio podobno z największą. Był on tych rzeczy wszystkich nadzwyczajnie ciekawy, a że był wersat w historji świętej, a już ewangelistów prawie umiał na pamięć, więc się też z taką ciekawością wypytywał o najdrobniejsze szczegóły, że pielgrzym ledwie mógł odpowiedziom dać radę. Kiedy zaś przyszło mu wspomnieć o Gethsemane, o górze oliwnej, o

owych miejscach gdzie zemdlony Syn Boży upadał pod krzyżem, a nareszcie o samej Golgocie, to pobożny młodzieniec tak się zaskuchał, że i nie wiedział gdzie jest. Westchnął potem głęboko ze ściśnionej piersi i rzekł:

— Boże mój, Boże! żebyż to kiedy być na tych miejscach!

A tak wszyscy bardzo sobie upodobali w tym pobożnym młodzieńcu i ukocharali go jakby swego. A już Kostusia nie mogła mu się dosyć napatrzeć. Znałać go niegdy jako pacholę, — ale dziś jakoś dziwnie wyrosł w jęj oczach. Toż kiedy się od pielgrzyma odwrócił i na nią spojrział, to takiego raczka upiekła, jakby go wyciągnęła z wody o kwitnieniu pszenicy, a opuściwszy oczy ku ziemi, już ich i podnieść nie mogła. Widział to Jurcio i także oczy spuścił ku ziemi, chociaż nie wiedział czemu; ale tak mu się zdało, jakby się sam zawstydzil przed sobą.

Aż tu w tej chwili uderzyła dziewiąta, a o tej porze, jakby nożem kto uciął, wszystko się kończyło w tym domu. Kiedy był gość jaki wesoly albo i więcej, co się tu często trafiało, to starsi państwo czynili z siebie wyjątek; ale dzieci szły do kaplicy na pacierz, a potem spać, czy które chciało lub nie. Teraz wszy-

Tym sposobem wyniesienie dworca koleinad most wynoszące 90 stop, przebywa się ze spadkiem 1/116. Długość zatem linii od dworca do mostu wynosi podług projektu około 10,440 stóp.

Długość mostu, równa szerokości rzeki w czasie wielkiej wody, wynosi ma 1,775 stóp. Most ma być na 5ciu słupach (piles), wyniesiony dla dogodności żeglugi o 35 nad najniższy, a o 11 nad najwyższy stan wody na Wiśle. Koszta budowy wynoszą mają 1,950,000 do 2,150,000 rsr. Technicznych szczegółów konstrukcji projektowanej, podawać nie widzimy potrzeby.

Życzyć by należało, aby, jakkolwiek plan przyjętym będzie, most dla kolei połączony był z mostem zwyczajnym (*). Kolej żelazna mogłaby wpradzie na czas jakiś pozostać bez mostu, jak to nawet projektowano, ale potrzeba z rozwinięciem się ruchu na kolejach rossyjskich, tak prędko wzrastać będzie, że za niewiele lat potrzebie tej musianoby zadość uczynić. Czyż nie lepiej od razu wzniesić budowę większą, a mniej kosztującą jak dwie pojedyncze?

Gazeta Codzienna jeszcze w Nrze 161 doniosła, że broszurkę p. Kolberga nabyć można we wszystkich księgarniach. Wiemy z ust samego autora że doniesienie to jest przedweznesne, i że nie wyszło ani od niego, ani z drukarni. Broszurka sprzedawaną będzie na cel dobroczynny, o czém stosowne ogłoszenie nastąpi, tymczasem nie ma jej w księgarniach.

WYSTAWA OBRAZÓW W KRAKOWIE.

Wracając z zagranicy na Kraków, miałem bardzo krótko zabawić żeby się nacieszyć z dawnym przyjacielem; lecz trafiwszy na koniec wystawy Towarzystwa sztuk pięknych, nie mogłem przenieść na sobie żeby nie poświęcić dni kilku i nie być świadkiem uroczystości losowania obrazów, i usłysząc sprawozdanie z rocznych czynności i funduszów towarzystwa. Instytucja ta trwająca od czterech lat, i rosnąca z każdym rokiem w liczbę akcjonariuszów wnoszących bardzo drobną opłatę bo trzy ruble na rok, zainteresowała mnie głównie z tego względu, że małemi środkami, byle im towarzyszyła oszczędna administracja, a nade wszystko spokojna i niezmiernie wytrwała, można u nas robić rzeczy bardzo pożyteczne, i na taką skalę, na jaką rzadko prywatne może osoby, a tylko rząd zdobyć się może. Zdaniem mojem, niejedna gałąź przemysłu mogłaby dźwignąć się u nas tym sposobem, jakim towarzystwo sztuk pięknych stoi w Galicji; a dźwignąć tem pewniej, że położenie królestwa, o wiele szczęśliwsze jest, niż Galicja, która oprócz zupełnej stagnacji handlowej na zboże i inne surowe produkta, oprócz

(*) Naszem zdaniem trudno połączyć w jednej budowie most dla kolei żelaznej i dla zwykłej jazdy. Nienaruszając zdania recenzenta broszurki zastrzegamy to nasze przekonanie, że szkoda byłaby dla oszczędności wystawić most wspólny dla kolei i zwykłej jazdy, niewygodny dla jednej i dla drugiej, i że lepiej większy ponieść wydatek a dwa mosty odpowiednie potrzebom wystawić. (Przyp. Red. Kroniki.)

scy szli do kaplicy, która była w takiejże samej baszcie po drugiej stronie. Przyszedłszy tam, zastali już drzwi otworzone i kaganiec płonący u stropu. Tedy uklękli wszyscy od najstarszych aż do owego maciuteńskiego berbecia, który już ziewał potężnie. Pielgrzym zaś z kapelanem uklękli na stopniach ołtarza i mówili głośno pacierze. A po pacierzach zaintonowali *Kto się w opiekę*, na czem się tu zazwyczaj kończyły modlitwy wieczorne; ale dziś zanucił pielgrzym jeszcze i psalm: „*In Te Domine speravi, non confundar*,” a Jurcio mu wdzięcznie wtórował, bo go umiał napamięć i właśnie dziś w swoim smutku jakby go z własnego serca dobywał. A potem wszyscy życzyli sobie dobrego snu i już szli na spoczynek.

Tak więc ten nieszczęśliwy sierota, chociaż tak silny cios weń uderzył, znalazł przecież pociechę zaraz o miedzę, a już pociechę taką, że ani mu się śniło, żeby ją mógł znaleźć gdziekolwiek. Ci zacni ludzie, tacy serdeczni, tak litościwi, ten dom pełen takiej powagi, takiej pobożności głębokiej, wszystko to tak go chwyciło za serce, tak ukoiło jego ciężką żalobę, że zdało mu się, jakby z ziemi łez i niedoli wstąpił w środek samego raj. Niósł on

niezmiernych z każdym rokiem mnożących się opłat, zalewaną jest fabrykatami przemysłu szląskiego, morawskiego, czeskiego, wiedeńskiego, i ani myśleć może aby mogła konkurencję wytrzymać, choćby się i rzuciła w przemysł, dla prostej bardzo przyczyny, że praca ręczna równie jest drogą w Galicji jak winnych częściach monarchji austriackiej, a może nawet i droższą, zważywszy przyrodzoną gnuśność ludu.

Jeżeli w tak smutnym kraju, jak Galicja, mogło powstać takie towarzystwo sztuk pięknych, czegożby nie można zrobić w pomyślniejszym położeniu naszych prowincji; szczególnież co do fabryk i przemysłu? Wzmianka o Galicji, aczkolwiek nie kwadrująca z przedmiotem mego listu poświęconego sztukom pięknym, miała na celu pokazać, że w tak trudnych okolicznościach, jedyne ocalenie obywatelskich stosunków, może się znaleźć w połączeniu drobnych sił, ku jednemu celowi, tak samo, jak tego żywy przykład dało towarzystwo sztuk pięknych.

Jeżeli to zbyt kowe, wyrafinowane-cywilizacyjne przedsięwzięcie powiodło się tak dobrze, tem gruntowniejsza przyczyna, żeby rzeczy bliższe jak koszula ciała, i żywotniejsze, jak chleb powszedni, powiodły się jeszcze lepiej. Zwłaszcza, że niektórzy rzucają niejaki cień śmieszności na społeczeństwo bawiące się w sztuki piękne, w towarzystwa uczone, w wystawy archeologiczne (a).

Dla podróżnego wszystko jest nowością, wszystko go uderza, więc i mnie proszę wybaczyć to odskoczenie od przedmiotu; stan bowiem Galicji więcej mnie uderzył niż sama nawet wystawa, która jest ani lepszą ani gorszą od wszystkich wystaw prowincjonalnych niemieckich, Belgji i Francji, aczkolwiek dla nas nie bez znaczenia, gdyż na nią zbiegają się plody całej inteligencji artystycznej. Ona jedna dając wyobrażenie o stanie sztuki naszej, może natchnąć nadzieję albo też zwątpieniem w przyszłość tejże. Pytanie arcy ważne, rzucające po kilkakroć bardzo wymownymi ustami, lecz w kształcie gorzkiego wyrzutu uczynionego narodowi za to, że odbiega dawnego obyczaju, a zaczyna smakować w tem, w czem się tylko lubują zdegenerowane i rozpieszczone plemiona. Pięknie to brzmi, ale zakrawa na deklamację więcej studentką, aniżeli świadomą praktycznej strony życia — trudno bowiem aby jakkolwiek naród europejski, niculegał ogólnemu prawu europejskiej cywilizacji, od której choćby się jak bronił i zastawiał, nie obroni się, ale jej przedziej, później, ulegnie. Spartaństwo może kwitnąć jakiś czas jeszcze w Czarnogórze, ale nie w krajach otwartych handlowi, przetrząniętych kolejami żelaznymi, gdzie połowa większa zamożniejszych mieszkańców przebiega co roku w dłuży i szerz Europę, a wszystko czyta dzienniki. Dla tego też sztuka u nas ograniczała się dawniej na samej protekcji możnych i królów, i była więcej cudzoziem-

(a) W Krakowie jak słyszałem, gotuje się na jesień wielka wystawa archeologiczna; Warszawa miała także wystawę starożytności, ale tej stolicy przystoją podobne rozrywki, bo ma już rzeczy ważniejsze.

swój ciężar na sobie, ale tu prawie go nie czuł. Krwawiło mu się jego serce zranione, ale jakby woń jakaś krążyła około niego, która go orzeźwiała, — zamknęło się za nim jego życie szczęśliwe i zgryzoty, ale tu jakby obaczył przed sobą nową jakąś krainę, pełną najrozmaitszych i najpiękniejszych nadziei. Jakoż choć smutny, jednak wcale spokojny, schylił się do snu i zdało mu się, że kamieniem przeleży tę noc aż do rana.

II Ale tak się nie stało.

Bo zasnawszy od razu i pospawszy mało niewiele, zda mu się we śnie, jakoby drzwi zaskrzypnęły w tej izdebce, którą mu dano do spania. Zerwie się prędko, — spojrzy przed siebie, — ledwie się może utrzymać na nogach. Boć na środku izdebki, widzi to jawnie, stoi ojciec jego nieboszczyk jak żywy, stoi w swem pogrzebowem ubraniu i prowadzi za rękę jakąś postać niewieścią w bieli, której jakoby skrzydła odrastały od ramion. Spojrzy raz jeszcze, a owa postać niewieścia, to jakby żywa Kostusia. Już sam nie wie co się z nim dzieje. Aż tu odezwie się ojciec głosem swym własnym:

— Klęknij!

ską jak rodziną. Dziś przechodząc pod protekcję ogółu, zaczyna więcej być swojską, bo już jej nie przystoi dogadzać wykwintnemu smakowi młodych, wykształconych na zagranicznych przepychach, a więcej wcielać się w myśl i serce narodu. Z tego powodu początki jej, nie będą zawsze zaspakajając głębokich znawców — ale za to staną się wierniejszem odbiciem uczuć i wyobrażeń swoich; droga zostanie przygotowaną, tajemnice pochwycone, ostateczne zaś odgadnięcie ich zostawione jest jakiemś nadzwyczajnemu talentowi lub jenuzowi. Tą koleją idą zazwyczaj wszystkie zdobycze umysłu i fantazji; ganić można, wymagać jeszcze więcej, pobudzać i zachęcać tem bardziej, ale szczepić niewiarę i zwątpienie w zdolność narodu do sztuk pięknych, zawyrokujeć że pod tem zimnem niebem nie może istnieć zmysł piękna, jest to wybrzydzenie pretensjonalnej oryginalności, a raczej zarozumiałości kładnącej się wyżej nad instynkt i pociąg ogółu. Ma to dziś wielu piszących, że aby zwrócić uwagę na siebie, gotowi są wyrwać się z największym niedorzeczniwstwem byle uzyskać tytuł myślicieli oryginalnych. Kosztem zdrowego rozsądku i sumiennej prawdy, a dokładnej znajomości rzeczy, łatwą jest sława oryginalności; tylko to nieszczęście, że mały z niej pożytek.

Jednakże chcąc być sprawiedliwym, a takim być pragnę, winienem odkryć stronę słuszną i prawdziwą, w tych napadach na sztukę, mianowicie co do artykułu który czytałem w jednym piśmie: *o sztuce polskiej*. Autor, lubo poszedł za daleko zaprzeczając wszelkiej zdolności narodowi do wyrażenia i pojmowania piękna w sztukach plastycznych, ma to dobre za sobą, iż powstaje przeciw zbyt niemu centralizowaniu się dla sztuk pięknych, ma to dobre za sobą, mianowicie dla muzyki, baletu, śpiewu, a zarazem i dla malarstwa, co dostrzegł szczególnież w dziennikach krajowych poświęcających długo rozprawę tego rodzaju publicznym widokom, a mało zajmujących się przedmiotami żywotniejszymi. Wtem zupełną ma słusność, bo nieraz rzępoła jaki, lub ze użytym głosem primadonna, więcej zdają się zajmować uwagę publiczności, jak niejedna instytucja rzeczywiście pożyteczna, a upadająca dla tego, że pisma publiczne nie obudziły dla niej interesu. Z tego to punktu wychodząc autor rozprawy, uderzył na malarstwo, które przecież, nie powinno się liczyć ani też nikt go u nas nie liczy, do zbyt kowych zabawek znudzonych mieszczan, ani też do modnych zachcianek. Jeżeli zaś czasami się trafi że ktoś w pismach publicznych pasuje na artystę poczynającego *rapina*, nie idzie zatem aby to miało być ogólną regułą; są to drobne wysoki nie do uniknięcia w pismach czasowych, które jedne sławy podnoszą, drugie spychają z efemerycznych piedestałów, zupełnie tak samo jak na jarmarku, gdzie bywa dużo wrzawy, choć interesu robią się na grosze; przeciwnie gdzie idzie o grube summy rzecz toczy się w zakątku i po cichu. — Co zaś do punktu przeciw któremu autor rozprawy: *O sztuce polskiej*, występuje z taką e-

Jurcio padł na kolana. A wtedy ojciec zbliżył się k'niemu i postawiwszy ową postać około niego, rzecze wyraźnie, jakoby żywo:

— Daję ci tego Anioła-Stróża, a ten niech cię strzeże przez całe życie!

Kłęczał tak przerażony młodzieniec przez długą chwilę i drżał jak listek, bo bał się bardzo. A kiedy trochę ochłonał i głowę podniósł do góry — już nic nie było w izdebce. Rozpatrzy się lepiej, aleć nie ma nigdzie, bo było jasno jakby o zmroku. Wstał tedy i zaczął myśleć nad tem widzeniem. Aleć trudno co było wymyśleć. Co widział na własne oczy, mógłby na to i przysiądz, — wola to Boża i nie pierwsze to takie zdarzenie, — ale tego sobie nie mógł objaśnić na żaden sposób, że sam był całkiem ubrany, jak gdyby nigdy się nie rozbierał. Musiał tak zasnąć w ubraniu.... Cóżkolwiekby, zmówił po raz wtóry pacierze, na nowo się do snu ułożył i już spał spokojnie do rana.

(Dalszy ciąg nastąpi).

nergją, to jest: że duch naszego narodu powinien iść temi drogami, co szedł od wieków, czyli: życia nie barwić wieńcami artystyczności to mam do oświadczenia, iż duch narodu pozostaje niezmienny, ale drogi cywilizacyjne nie są dlań te same, co były dawniej. Jeżeli dotąd nie próbował sił swoich w sztukach pięknych, mianowicie w malarstwie i rzeźbie, to może ich spróbować zwłaszcza kiedy formy społeczne zmieniły się tak wyraźnie, kiedy życie publiczne i pod gołębem, zwęziło się w ciśniejszą sferę domową. Trudno napadać na sztuki piękne, bo nie one są przyczyną tego zasklepionego życia; ale życie to skoncentrowane znalazło tę formę, aby się przelewać w nią mogło. Zdarzają się czasami wyforsowane w narodzie kierunki, przeciw którym, jeżeli są szkodliwe, zasługą jest powstawać; lecz właśnie malarstwo nasze, nie należy do wynalazków zaprowadzonych z systematu, parciem pism czasowych, gdyż jak historjografowie sztuki w Polsce aż nadto dowiedli, takowa kwitnęła od dawna; tradycja jej, aczkolwiek słaba, utrzymywała się bez przerw, mianowicie w cackach malarskich i złotniczych, osobliwie w Krakowie gdzie ostatnim reprezentantem tej siedmiowiekowej tradycji był Stachowicz. Po nim dopiero zaczynają występować tak zwani artyści, wychowawcy akademjów; on jeszcze był wychowawcą cechu, tej akademji średnich wieków. Nie przeszkadzajmy tedy rozwijać się sztuce pięknej, jeżeli są uprawiane z talentem i prawdziwą miłością, jeżeli w nich odzwierciadla się cząstka narodowego ducha i uczucia, co jednakowoż nie przeszkadza karcie fałszywe zachęcenia a przedewszystkiem tę rzemieślniczą zručność, która nic nie wydobywa ze siebie, ale tylko z większą lub mniejszą biegłością usiłuje produkować na handel, pozostając w sferze poprawnej mierności. Na to właśnie jest krytyka, aby odsądzała takie indywiduala od szumnego nazwiska artystów przybieranego dziś przez lada bazgracza, a zarazem oświecała publiczność o wartości płodów podszywających się często pod popularne wyobrażenia dla tego, iż to ułatwia najbardziej spieniężenie onychże. Zwykle bowiem profany, nieznający się na malarstwie, entuzjazmują się dla najrozpaczliwszych mierności, byle takowe przypominały im jaką ulubioną figurę historyczną lub jakie zdarzenie żywo zapisane w pamięci lub sercu. Zwrot ku sztuce pięknym przeciw jest u nas tak niedawny; od razu trudno mieć i doskonałych artystów i wykształconą publikę — czuwajmy tylko, interesujmy się szczerze, a można zaręczyć, iż w lat niewiele ujrzymy sztukę ojczyzną na stopniu, niebardzo dalekim od tego, na jakim stoi u narodów słynących nią po świecie.

Przechodzę tedy do samej rzeczy mającej być treścią niniejszego listu.

Obrazy przysłane na wystawę zajęły trzy, dość obszerne sale i jeszcze w czwartą, gdzie jest galerja Dąbskich, wtargnęły. Ogólna liczba wynosi około 200 sztuk malowideł olejnych, akwarelli, rysunków, litografji i fotografji; niemniej kilka rzeźb. Robiąc ogólny przegląd tych zbiorów, przekonałem się, że z małym wyjątkiem dwóch, lub trzech kawałków zasługujących na wyłączenie z wystawy, reszta znalazła się na swoim miejscu. Wprawdzie uderzających nadzwyczajnością płócien nie było, ale też i nie było potworów stojących za granicami sztuki. — Ktoś złośliwy mógłby to nazwać: *szczęśliwą miernością* — ja zaś nie odważam się na podobny dowcip, gdyż mam to przekonanie, że kiedy utwor jaki nosi znamie sztuki, już tem samem wywiązuje się z zadania, czyli, spełnia swój obowiązek w pierwszym stopniu. Widując nieraz utwory pozbawione wszelkich tajemnic sztuki, a do tego nienacechowane naiwną oryginalnością natchnienia, uważam to za pewien postęp, kiedy mi się przedstawiają obrazy noszące ślad porządnych studjów, a nawet dówód że malarz usiłował włożyć w nie myśl swoją lub uczucie. Na wystawie krakowskiej widziałem nietylko dopełniony ten pierwszy warunek, ale i rzeczy zapowiadające świetną przyszłość niektórym młodym talentom.

Spodziewałem się że w Krakowie tak tradycyjnie religijnym, rodzaj malarstwa religijnego, znajdzie najliczniejszych uprawiaczy. Wspaniałe kościoły, mnóstwo średniowiecznych malowideł i rzeźb, duch żywej wiary, wszystko to powinno usposabiać artystę do przelania tych serdecznych uniesień, tych mistycznych rojeń, na płótno. Promienne, wielkie postacie tych świętych Stanisławów, Bonarów, Gedrojców, których grobowce

rozsypane po kościołach codzienną odbierają cześć od ludu, umiającego wyliczać ich zasługi i cnoty, śpiewać pieśni na ich chwałę — widać nie przemawiają do serc tutejszych artystów, nie rozpalają ich wyobraźni, kiedy nie mogłem nigdzie napaść na ślady, żeby w tem bogactwie legendy kościelnej, szukali swego natchnienia. Mam przecież to przekonanie, że jeżeli gdzie, to w jednym Krakowie mogłaby się utworzyć szkoła naszego malarstwa religijnego, z charakterem właściwym duchowi ludu i miejsca. Tymczasem panują tu przeważnie tak zwane akademyczne wyobrażenia, które jak ogon wloką się za masą panujących zdawkowych wyobrażeń o sztuce i jej przeznaczeniu. (d. c. n.)

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE

Telegramy.

Parry 2 Lipca. *Moniteur* zawiera postanowienie Cesarzkie naczynające zebranie się rad generalnych na dzień 23 sierpnia. Donosi także, że pomocnicze kantory banku francuzkiego zostały utworzone w Brest, Bayonie, Agen i Bastia.

Marsylja 2 Lipca. Mamy wiadomości z Konstantynopola 23 Czerwca. Sir H. Bulwer ambasador angielski oczekiwany jest w stolicy Turcji.

Dwaj Xiążęta egipscy przybyli podziękować sułtanowi za nominację na marszałków.

Journal de Constantinople ogłasza list z Alexandriji mówiący o pożyczce 3 milj. fst. przeznaczonj na zapalenie braku w skarbie, a w części na roboty publiczne. Ten list mówi, że deficyt jest niewielki, bo dochody Egiptu wynoszą 100-miljonów fr.

Wiadomości z Aten dochodzą do 24 czerwca. Dzienniki greckie tłomczą usunięcie Vely paszy tym powodem, że admirał Hussein pasza miał odkryć narady, w których gubernator podniecał muzułmanów do oporu.

Też dzienniki mówią, że powstańcy dla tego trzymają się w swoich pozycjach, ponieważ boją się reakcji.

Rząd grecki oddał swoich rezydentów na wyspie Kandji pod protekcję admirała francuzkiego.

Madryt 1 Lipca. Marszałek O'Donnell objął tymczasowo ministerstwo spraw zagranicznych. P. Masasada, został mianowany ministrem marynarki.

Turyń 2 Lipca. *Opinione* donosi, że pożyczka 40 milionów, zawartą została z domem Rothschild z Paryża i z kasą handlową w Turynie.

J. C. W. WIELKA XIEŻNA HELENA PAWŁOWNA oczekiwana jest w naszym mieście w dnia dzisiejszym. (*Independance Belge*).

A M E R Y K A.

Nie wiele lat jest temu, jak stronnicy błędów mormonizmu, który można by najsluszniej nazwać religją rozwiązości, zostali zmuszeni przez amerykan do porzucenia swoich siedlisk w bliskości ludzi ucywilizowanych. Długie i oburzające były wtedy opisy ich wędrówki, ich *Exodus*, jak oni nazywali tę emigrację. Podobne widowisko dziś się ponawia. Z powodu oporu rozporządzeniom Stanów Zjednoczonych, zagrożeni militarnym przymusem, nie walczą oni do ostatka, jak zapowiadali, tylko ustępują znowu. (*Neue Pr. Ztg.*)

A N G L J A.

Londyn 1 Lipca. Szkody które pożar zrzucił w dokach londyńskich, oceniane są obecnie na 300,000 fst. (dwa razy więcej niż wczoraj mówiono) ale i to ocenienie nie jest jeszcze pewnem, ponieważ dotychczas niepodobna dowiedzieć się o szczegółach strat, a nawet zasięgnąć dostatecznych wiadomości o imionach właścicieli zniszczonych zapasów. Reszta pożar trwał do godziny 1ej z rana i dopiero po tej godzinie można było odprawić sikawki i robotników. Miejsce pożaru przedstawia okropny widok, a jednak dziwić się jeszcze musimy, że zniszczenie nie było jeszcze większe, ponieważ wszystkie budynki magazynowe przy szybko po sobie następujących wybuchach, gwałtownie wstrząśnione groziły upadkiem. Gdyby płomienie dosięgły pierwszego piętra, gdzie leżało 200 worów saletry, wtedy nastęstwa byłoby nad wszelki wyraz straszniejsze. Co się tyczy początku i powodu pożaru, dotąd tyle z jaką pewnością wiadomo, że wybuchł najprzód w składach konopi. Wiadomo, że te same włókna roślinne spowodowały pożar St. w Catherine Docks, a niedawno jeszcze w jednym z wielkich warsztatów, co pozwala przypuszczać, że tu może zachodzić samowolne zapalenie się tego włókna.

— Wspomniane wczoraj zdecydowanie przez Izbę wyższą zniesienia modlitw przepisanych na trzy rocznice polityczne w Anglii, jest zniesieniem samychże tych dorocznych pamiątek. Te trzy wypadki, odkrycie spisku prochowego, ścięcie Karola I i wstąpienie na tron Karola II, łączyły się z wspomnieniami dynastji wyłączonej od tronu angielskiego. Urzędownie wspomnienia te nie będą już święcone, ale lud, jak sądzimy, nieprzeżanie długo jeszcze obchodzić na swój sposób święta Guy Fawkesa, które mu podaje sposobność dokuczania i szykanowania katolików w znaczniejszych miastach.

Izba niższa wotowała bill regulujący spłacenie długu konsolidowanego, zaciągniętego na pokrycie wydatków wojny wschodniej. Propozycja pana Wilson który chciał żądać jeszcze powiększenia *income tax*, by uzyskać środki potrzebne do spłacenia tego długu, została odrzuconą.

Rząd zdał parlamentowi sprawę z środków jakie nakazał dla przewyciężenia zabójczych wyziewów Tamizy. Najglówniejszem jest wrzucanie w kanały miejskie wpadające wrzeka znacznej, ilości wapna, którego koszt wynosi na tydzień 1500 fst. (9000 rs). (*Neue Pr. Ztg.*)

C H I N Y.

W dodatku do wiadomości o niepokojącym usposobieniu umysłów w Kantonie, donoszą nam, że schwytano cyrkularz wydany przez władzę chińską rezydującą w jednej wsi na zachód Kantonu; w piśmie tym czytamy: Chciwość rabunku dumnych barbarzyńców ciągle wzrasta jak u jedwabników; skoro tylko zbliżą się do jakiej wsi, należy uderzyć w tamtamy, a mieszkańcy powinni ich rozpedzić. Sto dolarów wyznaczono na nagrodę za głowę każdego anglika albo francuza, 20 za schwytanie odstępcy chińczyka, 5000 za każdego dowódcę cudzoziemców. Kto z żołnierzy chińskich w walce z cudzoziemcami ciężko raniony zostanie otrzyma 20 dol. Skutkiem tego odkrycia było podwojenie czujności garnizonu cudzoziemskiego w Kantonie. Miasto ma 6 bram, z tych trzy północne były dotychczas ciągle zamknięte. Obecnie zamknięte jeszcze i zachodnią bramę, i nikomu nie wolno wchodzić na leżące przy niej przedmieścia. Straż bram wschodnich powiększono. Zewnętrzne posterunki za miastem zostały wzmocnione i otrzymały przepisy postępowania w razie gdyby zostały napadnięte. Zaprowadzono telegraf elektryczny od głównej kwatery znajdującej się na Kunsamszam to jest pagórku bogini łaski, w części północnej miasta w bliskości wału, aż do miejsca wylądowania. Wielka liczba chińczyków wszelkie swoje sprzęty i kosztowności przeniosła na przedmieścia albo na statki, które do Futszan wysłano. Energiczna proklamacja generała Straubensee z d. 10 kwietnia, zabrania mieszkańcom miasta, przedmieść i okolic w okręgu 10 lli (4 mil angielskich) wszelkiego dopomagania jakim bądź przedsięwzięciom militarnym i wzywa ich aby się spokojnie zajmowali swemi rzemiosłami i zwykłemi zatrudnieniami. (*Neue Preussische Zeitung*.)

I N D J E.

Bengal Hurkaru w następujący sposób określa terażniejszy stan wojny:

„Nasze wojsko dawniej jak jeden taran skoncentrowane dla wymierzenia potężnego ciosu przeciw Lucknow i Oude, teraz musiało się rozsunąć jak wachlarz, aby ile możności opasać terytorjum na którym powstańcy dokazują. System wielkich patrolowań zastąpił miejsce wielkich bitew. Massa powstańców ukazuje się rozdzieloną na tysiąc oddziałów, ale każda taka cząstka okazuje tę samą dziką i zjadliwą siłę oporu, którą przejęta była pierwotna organizacja powstania, z którego one jak rój much z gnijącego ciała powstały.

Independance Belge podaje wiadomości prywatne z Indji, za których autentyczność zaręcza, i według których położenie anglików, jest tam jeszcze bardzo niepomysłne. W prezydentostwach Kalkuty i Madras panuje niebezpieczna agitacja i obawiać się należy, że powstańcy przedsięwzięją jaki zamach przeciw tej ostatniej prowincji, wspólnie z powstaniem mieszkańców. Jeden z synów króla Delhi wydał odezwę powołującą krajowców do wojny świętej. Za prawdziwość jednak tego podania ręczyć nie śmiemy, tembardziej że w końcu podano, że naczelnicy powstania zamierzają oddać się pod władzę francuzów. (*Preussischer St. Anzeiger*.)

F R A N C J A.

Paryż 1 Lipca.

Parowy okręt *Algesiras*, z flagą admirała Jurien

